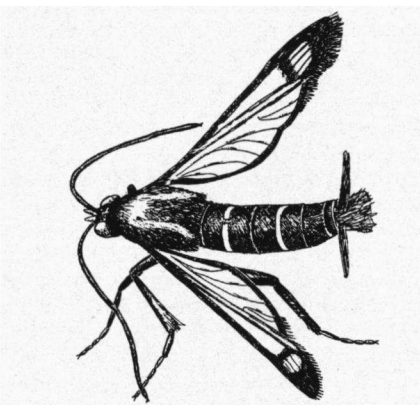

De Wespvlinders van Nederland en België

Theo Zeegers, Tweede druk, 1996, 32 blz., Jeugdbondsuitgeverij.

De tabel is te bestellen door f 5,- over te maken op giro 233 040 t.n.v. admin Jeugdbondsuitgeverij te Velp, onder vermelding van 'Wespvlindertabel'.

Bessenwespvliender

Tekening: Mark van Veen

Wespvlinders zijn nachtvlinders die overdag actief zijn. Door hun gedeeltelijk doorzichtige vleugels lijken ze in eerste instantie niet op vlinders en door de meeste vlinderaars worden ze daarom niet opgemerkt.

In dit boekje wordt de herkenning van de verschillende soorten wespvlinders uitgebreid beschreven. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder andere:

- hoe herken ik een wespvliender,
- levenswijze,
- een tabel om de soorten te determineren met daarbij zwart-wit tekeningen van de belangrijkste kenmerken,
- een beschrijving per soort met vermelding van voedselplant, biotoop, nectarplant, vliegtijd en voorkomen in Nederland en België.

Vergeleken met de eerste druk van de 'Wespvlindertabel' is deze uitgave veel uitgebreider (32 bladzijden in plaats van 21) en zijn er in de nieuwe tabel meer soorten opgenomen. Met de appendix zijn ook soorten buiten de Benelux te determineren. De tabel is bijgewerkt tot de meest recente Europese literatuur (december 1995). Of de tabel goed werkt is op dit moment nog niet te beoordelen, daarvoor is eerst een veldseizoen met praktijkervaringen nodig.

Onze kennis over het voorkomen van wespvlinders in Nederland en België is nog steeds erg fragmentarisch. Om een beter overzicht te krijgen van het voorkomen van deze soorten, verzamelt Theo Zeegers in samenwerking met De Vlinderstichting alle waarnemingen om uiteindelijk een atlas te kunnen uitgeven. Waarnemingen van deze vlinders, maar ook dia's van wespvlinders worden daarom zeer op prijs gesteld.

Inge van Halder, De Vlinderstichting

Vlinderen per semafoon?

Net zoals bij vogelaars zijn er verschillende soorten vlinderwaarnemers actief. De ene waarnemer loopt wekelijks zijn monitoring-route, terwijl een andere vlinderaar op strategische vlinderrijke plaatsen op zoek is naar leuke en interessante soorten tussen alle andere, algemenere vlinders. De eerste waarnemer verzamelt belangrijke informatie over landelijke en regionale trends, terwijl de waarnemingen die de tweede waarnemer noteert inzicht geven in de dynamiek en verspreiding van bepaalde zeldzame soorten. De tweede groep waarnemers is de laatste jaren vooral onder vogelaars sterk aan het groeien. Om waarnemingen aan elkaar door te geven, wordt zelfs het gebruik van de semafoon niet geschuwd.

Resedawitjes

Vanaf het begin van de jaren negentig is een klein groepje vogelaars actief begonnen met vlinders kijken, mede door de wervende activiteiten van De Vlinderstichting in het Vlinderjaar 1989. Eén van hen, Jowi de Roever, ontdekte op de avond van 23 juli 1992 een tweetal Resedawitjes in een verruigde wegberm in Enschede. Wetende dat hij er andere mensen een plezier mee kon doen, waar-schuwde hij enkele bevriende vlinderende

**Het Resedawitje dat in 1992 bij
Enschede is gezien.
foto: Dick Groenendijk**

vogelaars uit de omgeving die nog dezelfde dag de Resedawitjes zagen. De vlinders zochten in de wegberm een slaapplek, en de volgende ochtend, nog voor de Resedawitjes weer begonnen te vliegen, konden ook waarnemers van verder weg de vlinders bewonderen. Voor zover bekend was dit de eerste keer dat, ongeveer op dezelfde manier als bij een zeldzame vogel, een aantal belangstellenden zich verzamelden rond een dwaalgast. Alleen betrof het nu een vlinder.

Rouwmantels

Ondertussen is het legertje vlinderkijkers onder vogelaars gestaag aan het groeien. Bij één van de eerste Rouwmantels die tijdens de zomer van 1995 in Nederland opdook, was de belangstelling een stuk groter dan in 1992 bij de Resedawitjes. In de namiddag van 1 augustus 1995 werd in Katwijk een Rouwmantel gezien op de camping in de Zuidduinen. Door een klein wonderdje werd diezelfde vlinder 's avonds ondersteboven hangend aan een biels tussen de stacaravans terugggevonden. De volgende ochtend hadden enkele tientallen vlinderaars zich verzameld om het wakker worden van de Rouwmantel van dichtbij mee te maken. Deze ene Rouwmantel bleek nog maar het begin van een omvangrijke invasie die zich tot in oktober voortzette.

Veel voor vlinders enthousiast geraakte waarnemers, die tijdens vogelexcursies ook Rouwmantels zagen, namen de moeite om deze waarnemingen samen met hun vogelnieuws door te geven aan de Dutch Birding vogellijn (06-32032128, 75 ct per minuut). Sommige Rouwmantels bleven dagenlang ter plekke op bijvoorbeeld bloedende bomen en waren dan een geliefd excursiedoel. En zo was er voor het eerst in de geschiedenis niet alleen vogelnieuws te horen op de vogellijn, maar ook vlindernieuws. Overigens zijn alle waarnemingen van Rouwmantels door de beheerder van de Dutch Birding vogellijn aan De Vlinderstichting doorgegeven en gebruikt ter completering van het beeld van de invasie.

Grote vos

Op 29 juli 1995 bevond zich een Grote vos op een onverhard weggetje aan de voet van de Kunderberg bij Kunrade in het zuiden van Limburg. De vlinder deed

in 't kort

zich, samen met Atalanta's tegoeed aan het sap van kapot gereden kersen. Sinds 1993 gebruiken vogelaars semafoons om elkaar van ontdekkingen van zeldzame vogels op de hoogte te houden. Hiervoor gebruiken ze een 14-cijferige code die door mede semafoongebruikers afgelezen kan worden. Met een codelijst kunnen ze vervolgens precies zien om welke soort het gaat en waar deze zich bevindt. In 1995 was het voor het eerst mogelijk om via de semafoon ook een zeldzame vlinderwaarneming door te geven. De Grote vos van de Kunderberg was de eerste vlinder die via dit circuit de lucht inging en daarmee een stukje geschiedenis schreef. Omdat het nieuws van de Grote vos direct per semafoon aan alle andere semafoonhouders kenbaar werd gemaakt, konden nog diezelfde middag meer mensen naar de vlinder komen kijken. Ook de volgende ochtend was de Grote vos nog steeds op de rotte kersen aanwezig. Overigens was het nieuws van de Grote vos ook te beluisteren op de Dutch Birding vogellijn.

Tot slot

Het is duidelijk dat, evenals voor zeldzame vogels, er tegenwoordig belangstelling is voor zeldzame vlinders. Bij bovengenoemde voorbeelden kan het weinig kwaad als een groep mensen naar de dwaalgast komt kijken. Wellicht dat in de toekomst op plaatsen die veel kwetsbaarder zijn (bijvoorbeeld kalkgraslanden of andere schrale vegetaties) ook zeldzame vlinders opduiken waar publieke belangstelling voor blijkt te bestaan. In dergelijke gevallen is het, net zoals dat bij vogels gebruikelijk is, belangrijk om de vegetatie te ontzien en vanaf paden of wegen met verrekijkers de vlinders waar te nemen. Het belang van de vlinder en van zijn leefgebied gaat natuurlijk altijd voor!

Hoe werkt de Dutch Birding vogellijn?

De Dutch Birding vogellijn is primair bedoeld om nieuws over zeldzame vogels in Nederland aan belangstellenden door te geven. De afgelopen zomer echter was de invasie van Rouwmantels aanleiding voor de beheerder van de vogellijn om ook kort vlindernieuws te presenteren. Dit vlindernieuws was als apart blokje, op het hoogtepunt van de Rouwmantel invasie, vrijwel dagelijks te horen aan het

eind van het vogelnieuws. Waarnemingen kunnen worden ingesproken op telefoonnummer 078-6180935. De beheerder van de vogellijn maakt van de binnengekomen waarnemingen een selectie die te horen is op de Dutch Birding vogellijn. Het nummer van de vogellijn is 06-32032128 (75 ct per minuut). Dit nieuws wordt meerdere keren per dag vernieuwd. Ook de semafoons zijn primair bedoeld om vogelnieuws door te geven. Echter vanaf 1995 is het ook mogelijk om op geringe schaal vlindernieuws per semafoon te verspreiden. De semafoonhouder die een zeldzame vlinder ontdekt, kan dat via een 14-cijferige code aan mede-semafoongebruikers bekend maken. Deze kunnen met behulp van een codelijst zien om welke soort het gaat en waar deze zich bevindt.

Dick Groenendijk, Mijdrecht

Naschrift vanuit De Vlinderstichting

De Vlinderstichting staat in principe positief tegenover het opnemen van vlinderwaarnemingen op de Dutch Birding vogellijn en de semafoon. Op deze manier ontvangen we veel waarnemingen van bijzondere vlindersoorten en krijgen meer mensen de kans een zwerver te zien. Wel vinden we, zoals hierboven al beschreven is, dat voor het opnemen van een waarneming op de lijn aan een aantal voorwaarden moet zijn voldaan:

- De Vlinderstichting geeft de waarneming alleen aan de vogellijn door met toestemming van de waarnemer.
- Alleen waarnemingen van zwervers buiten kwetsbare gebieden zullen worden doorgegeven. Waarnemingen van bijvoorbeeld een Dwergdikkopje op een kalkgrasland in Zuid-Limburg zullen niet worden doorgegeven, omdat de toeloop van mensen de vestiging van deze uitgestorven soort kan bemoeilijken en doordat de vegetatie te veel schade kan oplopen.

Tentoonstellingen

Fototentoonstelling Rode Lijst Dagvlinders

5 juli - 1 augustus: Stichting Tuinen Mien Ruys, Moerheimstraat 18, Dedemsvaart.

Tentoonstelling Bescherm Dagvlinders

13 juni - 17 juli: Gemeente Enschede, Milieudienst, Milieucentrum 'De Wesseler', Wesselerweg 15, Enschede.
19 juli - 5 augustus: Botanische Tuin Kerkrade, St. Hubertuslaan 74, Kerkrade.

Tentoonstelling Vlinders in de duinen

tot oktober: Ecomare Texel, Ruylaan 92, De Koog.

Zwemmende rups

Mooie zomerdagen waren er in '95 gelukkig weer volop. De waterkant trekt op zulke dagen extra, vooral omdat daar altijd wel iets te beleven valt. Dit keer trok niet het gebeuren in de tuinvijver de eerste aandacht, maar geritsel in een pol Waterdrieblad. Nieuwsgierig geworden keken we eens nader en ontdekten tot onze verbazing een rups die we in eerste instantie niet thuis konden brengen. Enkele jaren eerder hadden we in onze tuin een grijsachtige rups van de Avondroodvlinder op Teunisbloem gehad maar deze helder groene vorm was nieuw voor ons. Even later stak nummer twee zijn/haar kop boven een blad uit en nummer drie ontdekten we vervolgens op een naburige pol. We kenden Waterdrieblad niet als voedselplant voor deze rups en ook de literatuur maakte ons niets wijzer. Later hoorden we van Joop Schaffers dat het toch wel eens eerder geconstateerd was dat Avondrood-rupsen zich op deze plant best thuis voelden. Tot zover was het dus een opmerkelijke, maar niet uitzonderlijke waarneming.

Wel uitzonderlijk was dat we twee dagen na het ontdekken van de rupsen er een zwemmend de vijver zagen oversteken! Het is verleidelijk om te veronderstellen dat deze rups de nu tamelijk afgevreten pol verruilde voor een andere; hij/zij 'zwom' inderdaad in de richting van een onaangevreten Waterdrieblad. Het is echter net zo goed mogelijk dat de rups per ongeluk in het water terecht was gekomen en nu op goed geluk, kronkelend zijn/haar heil elders zocht. Hoe dan ook, onze 'aquarups' heeft z'n nieuwe voedselbron bereikt en zich daar nog enige tijd zat kunnen eten. Wat er uiteindelijk van het drielat terecht is gekomen is onbekend; na een week hebben we ze niet meer waargenomen.

Karel en Tim Pavlicek, Lienden

Dat was schrikken

Het was donker, koud en winters, maar ik moest nog even op de werkbank in de stal een klusje doen. Met een paar spijkers en klappen van een hamer zou het klaar zijn. Toen hoorde ik plotseling een gesis. Hoewel ik niet bang ben uitgevallen, krampte mijn hart in mijn borst. Een slang? Een bunzing, egel of rat? Het bleef maar aanhouden, dus afgaande op het geluid ging ik op zoek.

Iedere weggetrokken doos of bus werd opnieuw gevolgd door gesis. Toen de vloer bereikt was, ontwaarde ik niets, maar het gesis klonk heel hard in mijn rechteroor, ik draaide mij naar het geluid en zag een ontwaakte Daggauwoog. Met drie soortgenoten hing hij onder de werkbank en was in verzet gekomen tegen de geluidsoverlast.

Een tiental Daggauwogen, een enkele kleine vos en Gehakkelde aurelia overwinteren ieder jaar in de stal. Zou het uit

dankbaarheid zijn voor het laten staan van alle brandnetels in de tuin?

C.J. Vliet Vlieland, Middelburg

Vlinderfotografie

In Vlinders van februari 1996 schrijven Bob van Sen en Barbara Hellfritz over hoe zij vlinders fotograferen. Ik zelf fotografeer ook al verscheidene jaren vlinders en vond het een boeiend stuk. Vlinders fotograferen is een spannende bezigheid en het beantwoordt volledig aan de verzameldrang die ik heb. Het artikel geeft veel tips over de vlinderfotografie. Toch wil ik enkele punten aan dit verhaal toevoegen.

De auteurs van het artikel fotograferen met materiaal van Leica. Leica is een merk dat zeer goed van kwaliteit is, maar voor de beginner helaas veel te duur. Vlinderfotografie kan ook erg goed met (veel goedkoper) materiaal van merken als Practica, Pentax of Minolta. Van de eerste twee merken zijn tweedehands al complete sets te koop voor minder dan 200 gulden. Minolta is iets geavanceerder, maar voor minder dan 400 gulden is ook hiervan een aardige set te koop. Een beginnend vlinderfotograaf raad ik vooral het gebruik van zoomlens (bijvoorbeeld 80-200 mm) en tussenringen aan.

Bob van Sen en Barbara Hellfritz fotograferen op diafilms van Kodak. Ikzelf vind de kleuren van Kodak te fel. Rood wordt op Kodak knalrood, geel knalgeel en groen gifgroen. Ik heb jarenlang gefotografeerd op Hema-diafilms. De kleurkwaliteit is behoorlijk goed en de films zijn goedkoop. Na enige tijd kwam ik erachter dat de dia's al na ongeveer 5 jaar blauw verkleuren. Sindsdien ben ik overgestapt op de vrij goedkope Fuji-Sensia. Deze film heeft mooie kleuren en vooral de groen-tinten zijn zoals ze in de natuur ook zijn.

Melchior van Tweel, Wageningen

24 uur natuur

Onder het motto '24 uur natuur' wordt in het weekend van 1-2 juni het tienjarig jubileum van natuurcentrum KNNV 'De Boshoeck' gevierd. Op zaterdagavond is er om 22.00 uur een Vleermuizen- en Nachtvlinderexcursie (tel. aanmelden 010 - 4719000 / 4715415 tussen 19.00 en 21.00 uur). Op zondag kan men vanaf 10.30 uur gratis met bussen naar de mooiste plekjes in de regio vervoerd worden, waar natuurgidsen van de KNNV zullen aantonen dat er nog genoeg te zien valt. Tevens is er een uitgebreid binnen-programma en plantenbeurs. Het natuurcentrum ligt in Schiedam-Noord. Rijksweg 20 afslag Schiedam-Noord en bewegwijzering volgen. Of tram lijn 1 of bus 52: halte Bachplein. Adres: Bospad 3 (achter Bachplein). Telefoon Boshoeck: 010 - 4702050.

Studenten geven geld voor vlinders

Vorig jaar zijn aan de 'Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein' ongeveer veertig studenten afgestudeerd aan de opleiding 'Tuin- en Landschapsinrichting'. Jaarlijks hebben de studenten een thema voor hun diploma-uitreiking. In juli was dat thema 'ontpopping'.

Bij afstuderen hoort natuurlijk een feest, waarvoor geld ingezameld moest worden. Uiteindelijk viel het feest iets goedkoper uit. Het resterende bedrag hebben de studenten aan De Vlinderstichting geschonken, als bijdrage aan de ontpopping van echte vlinders. Per slot van rekening is hun werkterrein, tuin en landschap, het leefgebied van vlinders.

Geert Crielaard, Afstudeergroep 'Ontpopping'

Aangeboden

Te ruil aangeboden (half mei) eieren van de Pauwoogpijlstaart (*Smerinthus ocellatus*), ouders van Terschelling, tegen ander inheems materiaal.

in 't
kort

Frans van Alebeek, Lijnbaanstraat 18, 6707 EB Wageningen, tel. 0317 - 423832.

'Vlinders' gezocht

Al vanaf 1945 spaar ik alles op het gebied van vlinders. Het begon met een plaatje in een poesie-album en is nu uitgegroeid tot een miniatuur-museum. Graag zou ik allerlei soorten 'vlinders' ontvangen om mijn verzameling verder uit te breiden.

J.W. Smits-Kissing, Pieter Claesstraat 19, 1135 HJ Edam, tel. 0299 - 367120.